

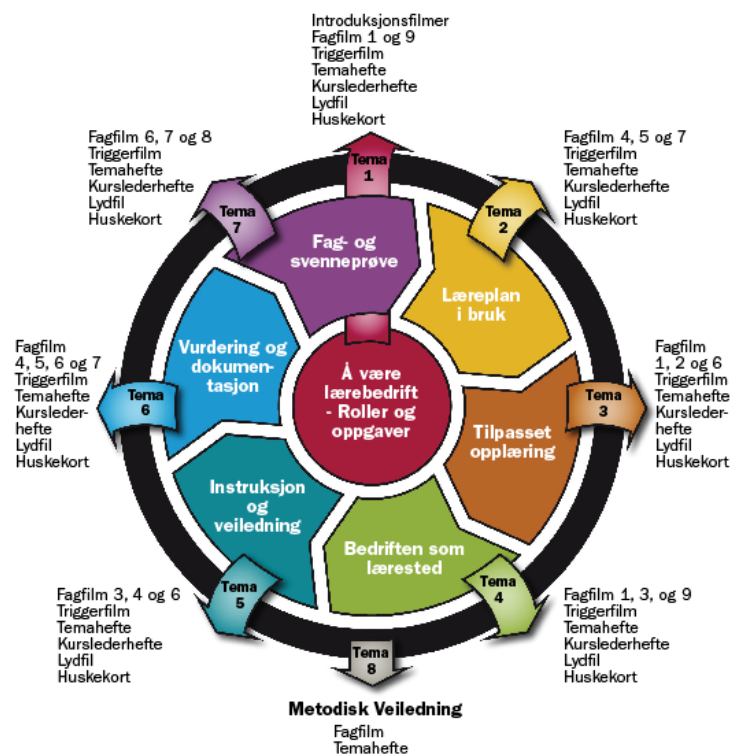
Hvordan kan fag- og yrkesopplæringen bli enda bedre?

- **Nytt og omfattende materiell for systematisk opplæring av framtidens fagarbeidere**

Av universitetslektor Geir Halland, Program for lærerutdanning, NTNU og førstelektor Hæge Nore, Høgskolen i Akershus. Begge har vært prosjektledere for utvikling av materialet.

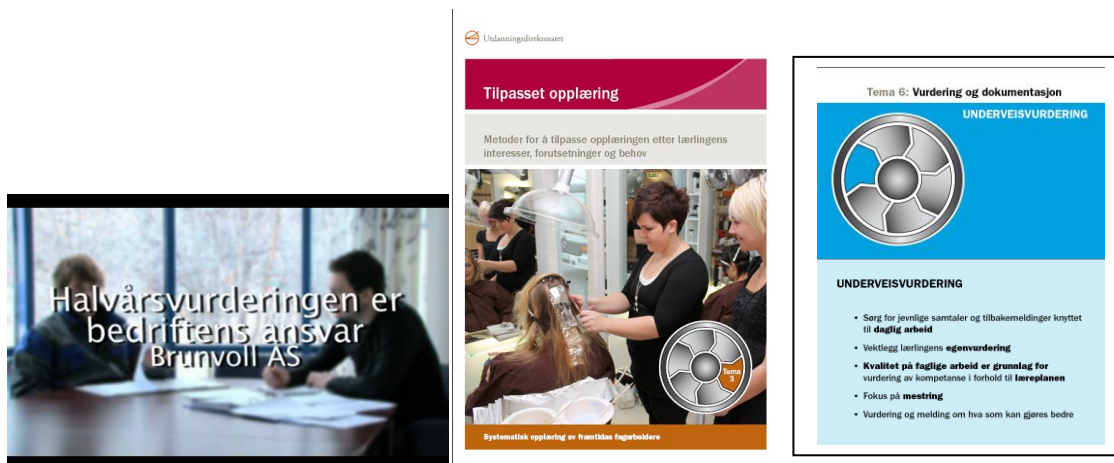

Dette er logoen til alle de ressursene som i disse dager gjøres tilgjengelig for yrkesfaglærere, instruktører og faglige ledere i lærebedrifter samt prøve- og klagenemndsmedlemmer. Ressursene finner du på www.skolenettet.no/yrkesfag. Materialet er utviklet av ansatte ved NTNU og HiAk på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet. Snøball AS har vært samarbeidspartner for filmproduksjon. Til sammen utgjør materialet "den gode sirkel" og som figuren nedenfor viser, er det både temahefter, fagfilmer, triggerfilmer, huskekort og lydfiler knyttet til 7 sentrale temaer i Kunnskapsløftet. Det 8. temaet i ressursene er en metodisk veiledning i hvordan alt materialet spiller på lag og utgjør en helhet til støtte for alle deler av fag- og yrkesopplæringen.

Våre intensjoner i arbeidet med materialet har vært å stimulere til kontinuerlig forbedring av opplæringen – med hovedvekt på arbeid i lærebedrifter. Materialet er like aktuelt for yrkesfaglærerne som legger grunnlaget for videre opplæring i bedrift. Skole og bedrift skal sammen bidra til en systematisk opplæring av framtidens fagarbeidere.

Nasjonale rammer, viktige begreper og sentrale forskrifter blir presentert samtidig som materialet inviterer til medvirkning, refleksjon og debatt. Tilpasset opplæring og lokal tilpassing stiller store krav til profesjonalitet i rollene og til en grundig systemforståelse. Det legges vekt på økt bevissthet om oppgaver og ansvar i arbeidet med elever, lærlinger og lære kandidater.

Fagfilmer

temahefter

huskekort

I kurslederheftene er det lagt inn gode råd og tips til hvordan materialet innenfor de ulike temaene kan brukes som ledd i forbedring av opplæringen. Oppgaver det kan jobbes med og spørsmål å debattere etter filmene. Huskekortene er ment som en kortversjon med de aller viktigste utfordringene innenfor hvert tema og i et format som du kan ha i lomma og til enhver tid minne deg på hva du kan gjøre. Det skal også lages lydfiler som du kan laste ned og høre på for eksempel underveis til et besøk hos en elev/lærling ute på en arbeidsplass.

Temaene i materialet er:

1: Å være lærebedrift – roller og oppgaver. Her finner du begrunnelser for å være lærebedrift og hva oppgavene og ansvaret innebærer. Det viser oversikt over samarbeidspartnere i og utenfor bedriften. Trepertssamarbeidet i fag- og yrkesopplæringen er viktig her.

2: Læreplan i bruk. Læreplanen er en av flere forskrifter som redskap både i planlegging, gjennomføring, vurdering og dokumentasjon av opplæringen. Materialet viser at det er ulike måter å nå kompetansemålene på, avhengig av skolens/lærebedriftens virksomhet og elevens/lærlingens måte å lære på. Den samme kompetansen kan oppnås gjennom arbeid med ulike oppgaver, tjenester, utstyr, materialer, metoder og prosesser.

3: Tilpasset opplæring. Temaet har fokus både på enkeltindividet og på bedriftenes (og skolens) muligheter for å tilpasse opplæringen. Materiellet berører kartlegging av hva den enkelte elev/lærling/lærekandidat kan, valg av oppgaver og utfordringer som passer den enkelte – og vurdering av resultater i samsvar med oppgaver og forutsetninger. Det tar også opp behov for spesiell tilrettelegging.

4: Bedriften som lærested. Kunnskapsløftet vektlegger mer enn tidligere bedriften som læringsarena gjennom større deler av opplæringen, blant annet gjennom prosjekt til fordypning. Læringsutbyttet henger ofte sammen med læringsmiljøet. I tillegg til læring gjennom deltagelse i produksjon og tjenester, handler det om hvordan vi motiverer og utfordrer hverandre i hverdagen. Det handler også om etablering av arbeidsfellesskap.

5: Instruksjon og veiledning. Hensikten med veiledning er å stimulere til selvstendighet og vekst. Det handler om å oppleve mestring, få motivasjon og lærelyst. Elever og lærlinger skal også stimuleres til å begrunne egne valg, reflektere, vurdere og lære av eget og andres arbeid. Instruksjon, rådgivning og veiledning kan ha flytende overganger, og mange lærere/veiledere/ instruktører veksler mellom å veilede, gi instruksjon og konkrete råd.

6: Vurdering og dokumentasjon. Eleven/lærlingen/lærekandidaten skal ha råd og veiledning om hva som skal til for å utvikle seg videre mot den kompetansen som beskrives i læreplanen. Dette innebærer systematisk vurdering av det konkrete arbeidet og den faglige utviklingen. Vurdering skjer både underveis mens eleven/lærlingen og læreren/instruktøren utfører daglige arbeidsoppgaver og gjennom halvårsvurderinger. Sluttvurdering i skole omtales ikke i materialet.

7: Fag- og svenneprøve. Sluttvurdering av den kompetansen som lærlinger eller lærekandidater har oppnådd gjennom fag- og yrkesopplæringen. Både skole og lærebedrift bør trene elever/lærlinger på fagprøvens fire deler: planlegging med begrunnelser, gjennomføring, vurdering og dokumentasjon.

foto: Erling "Plinga" Johansen

Vårt håp er at materialet bidrar til mange gode diskusjoner om fag- og yrkesopplæringen og, ikke minst, til kvalitetsforbedring gjennom mer systematikk og bevisst utvikling av stolte fagarbeidere.